

28.

Niekedy našťastie, niekedy bohužiaľ, človek má päť zmyslov, teda sa zväčša nevie sústrediť len na jednu vec. Robí jedno, vidí druhé a počuje či cíti zas niečo iné. Tak ako Leonard.

Jedol na utajenej lavičke svoje raňajky, pritom sa mu na jazyku rozplývala chuť čerstvého rožka a umelej salámy a ešte vždy sledoval a počúval, čo sa dialo navôkol. Počul monotónne zvuky áut premávajúcich sa po ceste, do toho mu do uší vial jemný vánok, čo miestami dopĺňal buchot ťažkých topánok alebo klepot tenkých podpätkov žien, ochotných si pre pár centimetrov navyše zničiť chrbticu a zodrieť chodidlá už beztak polepené náplastami z krabičky prvej pomoci.

Rovnako ako pri filme bol však zvukový vnem iba akýmsi doplnkom toho, čo sa dialo naozaj – teda toho, čo Leonard počas jedenia videl. Áno, mnohé z tých vecí, čo počul i videl (odhliadnuc od vánku a niektorých áut z vedľajšej ulice), no tých, čo videl a neprilieval k nim žiaden zo zvukov bolo omnoho viac. Napríklad chodník na druhej strane cesty spolu s opadanými stromami bez listov, plot, ktorý sa tiahol spolu s chodníkom a siahal až pokiaľ Leonard dovidel (za ním bol len akýsi uzavretý a roky neupravený súkromný park, nad ktorým – napriek tomu, že popri ňom roky chodil – Leonard až dodnes nepremýšľal. Bral ho jednoducho ako súčasť mesta, ktorú, ako napríklad susedné byty či niektoré obchody, nikdy dôverne nespozná), kratučký trávnik, čo mal v meste vyvážiť tony betónu a dlažobných kociek alebo priechod pre chodcov prepájajúci tieto

dve strany dohromady. K čomu mu bol takýto pohľad nevedel sám, no napriek tomu si ho popri mliaskaní rožku so salámou slastne vychutnával.

Pohľad na niečo také čisté a tiché ho nútil zapájať predstavivosť, ako keď maliar stojí pred prázdny m plátom či spisovateľ sedí pred nepopísaným hárkom. Premýšľal nad tým miestom za plotom, ale najmä nad tým, čo by sa zmenilo, keby to miesto konečne spoznal. Zmenil by sa jeho pohľad, názor na toto miesto alebo dokonca na celé mesto? Doteraz ho bral ako ten nepopísaný hárok či prázdne plátno, no každý dobre vie, že i slovo či farebná čiara môžu zmeniť celkový pohľad na vec. Chcel ísť toto miesto prebádať? Možno, no oveľa viac ho chcel spoznať podľa vlastných podmienok. Preto iba sedel, žul a predstavoval si, čo všetko sa na tomto mieste mohlo udiat, čo napokon spôsobilo, že dnes vyzerá tak, ako vyzerá.

„Určite ide o nejaký skrachovaný súkromný podnik, z ktorého zostali len mreže a tento neupravený park,“ presviedčal sa, no keďže mu takéto tvrdenie nestačilo, pokračoval ďalej. Od myšlienok o bývalom spisovateľskom dome, cez úvahy o sirotincoch sa nakoniec dopracoval k tomu najabsurdnejšiemu a najabstraktnejšiemu, a to k takzvanému (sám ho tak nazval) „cintorínu ľudských hodnôt.“ Prvú pochovali morálku, noblesu, potom kultúrnosť, pokoru a takto to išlo spontánne ďalej. Leonard pritom premýšľal aj o fungovaní takéhoto miesta: Samotným podnetom pre vznik muselo byť ľudské rozhodnutie, že tieto hodnoty už nebude ďalej presadzovať. Rozhodla o tom vôľa väčšiny a ako pamiatku na časy minulé postavili títo ľudia každej hodnote či ideálu nevýrazné pomníky so strohým, jednoslovným pomenovaním. Pochopiteľne, že druhá strana (utláčaná menšina) chodila pomníky pravidelne oplakávať, hovorila o tom svojim potomkom, známym, no i tí po čase vymreli, a

tak na cintorín už nemal kto chodiť – tie ideály boli už systémom a fungovaním ľudí dávno zabudnuté, preto investovanie štátu do správy takéhoto miesta (záhradník, vrátnik a podobne) bolo nanajvýš zbytočné a kontraproduktívne, a tak ho potajomky zavreli, ono spustlo a tí dvaja-traja ľudia, čo sa oň predtým starali sa s pomocou Úradu práce skrátka zamestnali inde. No a dnes? Dnes už sú tu len za plotom a zamknutou bránou porozbíjané a ošúchané pomníky, ktorých odkaz už nikto nikdy neprečíta.

Leonard sa pre seba melancholicky pousmial, keď vtom mu náhle do jeho vskutku zaujímavých predstáv, do jeho poetickej chvíle plnej pátosu, vnikol nepochybne skutočný muž, ktorý energicky kráčal popri plote „cintorína“ na druhej strane cesty a ktorý mu čímsi až nápadne pripomínal jeho samého.

29.

Spočiatku ho vnímal len periférnym zrakom a myšlienkami uhýbal niekam inam, no v momente, keď si uvedomil onú podobnosť (vrátane poloprázdnej igelitovej tašky, ktorú ten muž držal) a v momente, keď si začal všímať všetky jeho výstrednosti, spozornel a s visiacim kúskom salámy z úst hýbal očami a hlavou do smeru jeho rezkej chôdze. Všimol si ako kráča strmhlav vpred a sebavedomo prechádza cez nahromadenú kopu lístia na okraji chodníka, ktorej vôbec nevenoval pozornosť. Išiel ďalej akoby neexistovala. Ktovie prečo Leonarda zo všetkých jeho výstredností zaujalo práve toto.

Vzápätí sa však udialo niečo ešte oveľa závažnejšie. Muž pribrzdil pred najbližším priechodom pre chodcov a bez toho, aby sa pozrel doľava či doprava vyrazil sebavedomo na druhú stranu, z ktorej ho s rožkom v ruke a so salámou ústach s údivom sledoval sám Leonard. Čím bol k nemu muž bližšie, tým viac sa začal kontrolovať, a napriek tomu, že si ho muž vôbec nevšímal, dožul sústo, čo mal v ústach, rožok vrátil späť medzi ostatné a spolu s načatým balíkom salámy si ich prisunul bližšie k sebe. Pohľad, dosiaľ uprený na muža, vrazil do zeme.

Mužove konanie sa nezmenilo. Ešte vždy kráčal strmhlav vpred za svojím cieľom, ktorý mal očividne vopred vytýčený a jasný. (Kam by sa inak toľko ponáhlal?) O to prekvapivejšie preto bolo, keď sa pri Leonardovi náhle zastavil a bez pozdravu či nadviazania očného kontaktu si vedľa neho sadol, svoju igelitovú tašku oprel o kovové nohy na svojej strane a s hlavou

vystretou pred seba pozrel cez pravý dolný kútik očí na rožky v mikroténovom vrecku a na otvorený obal s plátkami suchej salámy.

„Môžem sa ponúknuť?“ spýtal sa drzo, no zároveň s takou neveriteľnou rozvahou, že Leonard prosto nemohol namietnuť, ani nič urobiť. Neznámy pán vonkoncom nečakal na Leonardovu odpoveď či čokoľvek iné, jednoducho konal: bez povolenia si palcom a ukazovákom vybral z balenia niekoľko plátok salámy, z mikroténového vrecka vybral jeden z rožkov a salámu potom trpezlivo naukladal na plochú stranu rožka. Otvoril ústa, rožok vsunul dnu a potom si z neho s chuťou odhryzol.

Leonard zostal na prísediaceho muža civieť ako obarený, avšak už od počiatku (ešte predtým ako mu vzal salámu a rožok) sa mu na ňom niečo nezdalo. Možno zato mohol štýl obliekania, ktorý až nápadne pripomínal Leonardov vkus, možno niečo iné, no bez ohľadu nato *to niečo* v Leonardovi vyvolávalo podivný pocit, ktorý si určitý typ ľudí skrátka ťahá so sebou a nezmizne ani keby sa prezliekli, vyzliekli, umyli, ba ani keby si dali transplantovať celé telo. Ten pocit totiž vychádza z ich vnútra. Skrátka: dokým tu budú, bude aj pocit.

„Nech sa páči,“ odvetil Leonard oneskorene a pritom sledoval ako muž vedľa neho mliaskal jeho (beztak nevytúžené, skôr vnútené) raňajky. Nemohol si pomôcť – bol tu ten „pocit“, ktorý mal nad ním moc a bránil mu v akomkoľvek útoku. Urobil preto jediné možné: z obalu vedľa neho si vybral rovnaký počet salám ako muž, z mikroténového vrecka vytiahol načatý rožok a jedol ďalej.

Sedeli tak ešte hodnú chvíľu: jedli, pozerali pred seba, no z výrazu ich tvári sa dalo vyčítať, že hľadajú skôr niekde do prázdna, kam nedoviaďa a nenachádzajú slova sa oddávajú spoločne strávenému času, ktorý bol pre každého iným spôsobom divný. Keď už bolo príliš dlho ticho a keď neznámy hosť konečne dožil svoje posledné sústo Leonardových raňajok, ukázal prstom pred seba a bez toho, aby sa pozrel na svojho spoločníka začal opisovať situáciu, ktorej mali byť obaja svedkom.

„Pozrite tam,“ povedal prísediaci a vtom si Leonard všimol, že prstom ukazuje na kratučký trávnik na druhej strane cesty. Možno nad ním premýšľal v rovnakých súvislostiach ako on, preblyso mu myslou, no vzápätí Leonardovu domnienku vyvrátil dodatočným tvrdením, ktoré sa stalo predmetom ich ďalšej diskusie. „Len sa pozrite na toho bezstarostného vľčiaka, ako sa zvalil na chrbát, ako si veselo šúcha hlavu o zoschnutú trávu.“

Leonard (vtedy už s prázdnyimi ústami aj rukami) reagoval s oprávneným údivom: „Kde? Žiadneho nevidím,“ a pritom niekoľkokrát skontroloval trajektóriu vychádzajúcu z hosťovho prsta a dopadajúcu na miesto v diaľke. Výsledok bol zakaždým rovnaký, nemohol ukazovať nikam inam.

„Tam, na druhej strane, rovno pred nami,“ odvetil muž pokojne a zároveň s neskrývajúcim pobavením z videného. „Asi dakomu ušiel z vôdzky,“ utvrdil sa vo svojom tvrdení, ku ktorému dokresľoval vlastný príbeh. Nestačilo to – naopak, v Leonardovi tieto jeho tvrdenia vyvolali ešte väčší zmätok a pobúrenie.

„Prepáčte,“ pokračoval Leonard neisto, „ale o čom to hovoríte? Žiadneho vlčička nevidím!“ zvolal a potom už len stroho doplnil jeho slovám vecnejší a nespochybniteľný základ, čo ostatne robil i muž vedľa neho: „S vôdzkou, bez vôdzky, na štyroch, ani váľajúceho sa po chrbte!“

„To je škoda, mohla to byť zábava,“ odvetil ešte vždy pobavený prísediaci.

Leonard znervóznel. „Zábava? O čo vám ide? Kto ste?“

„Kladiete mi priveľa otázok, priateľ,“ hovoril muž svojím príznačným tónom hlasu, ktorý sa nemenil. Samozrejme, že Leonarda ono oslovenie „priateľ“ vyviedlo z miery a samozrejme, že bol ešte väčšmi podráždený, no kto za to mohol? Jedine on sám.

„Priveľa otázok...“ reagoval Leonard dotknuto. „Vari sa dá viesť dialóg bez otázok? Oznamovacie vety ho zahubia a zostane len ticho.“

Dalo by sa povedať, že prísediaci takúto reakciu nečakal. „Aká znamenitá odpoveď!“ reagoval prekvapene a po prvýkrát sa konečne pozrel do očí muža sediaceho vedľa neho. „Súhlasím, priateľ, súhlasím!“ vrazil pobudene. „No práve to ticho všetko prepája. Ono robí dialóg večným.“

„O čom to...“

„Ak by som vám odpovedal,“ prerušil muž Leonarda a svoj pohľad vrátil späť na psíka, „a nebudaj ešte tak, ako vy sami chcete, ako by mohol náš dialóg pokračovať? To ticho musí prísť skôr, inak všetko zanikne v nekonečnom súboji názorov.“ Vtedy muž pravou rukou siahol do

vnútorného vrečka svojho zimníka a vytiahol z neho krabičku zápaliek spolu so striebornou vzorovanou tabatierkou, ktorú sa chystal otvoriť. „Dáte si?“ spýtal sa Leonarda zdvorilo a zatlačením poistky pred ním odhalil tucet vedľa seba naukladaných cigariet. Ten sa ako celoživotný nefajčiar oprávnene zhnusil a odmietol jemným kývaním hlavy do strán. Muža Leonardova odpoveď neprekvapila a bez toho, aby sa ho spýtal, či mu nevadí dym alebo zápach z cigariet si jednu z nich vybral, vložil do úst a zápalkou pripálil jej opačný koniec. Z úst, ktorými zvieral zapálenú cigaretu mu vyšiel dym, po čom tabatierku so zápalkami uložil späť na ich miesto. Fajčiac pokračoval vo výpovedi: „Predstavte si, že by som toho psíka poprel ešte skôr, ako by som ho uvidel. Čo by sa stalo potom?“ Chvíľu počkal, no nie príliš dlho. „Odpoviem za vás: nič. Zanikol by v ozvenách hluku. A v týchto ozvenách sa stráca podstata čohokoľvek.“

„Ale ja...“

„Rozumiem vám,“ zastavil Leonardovu zbytočnú odpoveď. „Nie je to vaša predstava, vaša realita, no robí to z nej neskutočnú?“ Chvíľu znova počkal, potiahol si z cigarety, vyfúkol dym a pokojne pokračoval ďalej, lebo vedel, že Leonard na to už beztak nič nepovie. „Pre mňa tam ten vlčiak leží rovnako tak, ako ja vedľa vás sedím na tejto lavičke.“

„Chápem,“ zaklamal Leonard, a to len kvôli tomu, aby mohol hovoriť o svojom. „Nechcete priveľa otázok, no dovoľte mi aspoň túto jednu: Aké je vaše ctené meno?“ vtedy sa na onoho muža zadíval spôsobom, akoby v ňom niekoho hľadal, chcel v ňom rozpoznať. Nič. Zostávali iba ozveny hluku.

„Ale priateľ,“ odvetil muž trochu pobavene, „to predsa nie je vôbec podstatné. Veď ani ja hneď nebežím za tým veselým psíkom a nepýtam sa ho, ako sa volá. Povedzte, ako by mi, prosím vás, odpovedal?“

Leonard už nevydržal a vybuchol: „Ja žiadneho psíka nevidím!“

Muž to už pochopil – tadiaľto cesta nevedla. Rozhodol sa preto pozrieť na vec trochu z inej perspektívy, pričom niekto by zaiste použil onú dokola omieľanú slovenskú frázu a zvolal by, že „zaťal do živého.“ „Ale ten list na chodníku ste videli a prisúdili mu význam, ktorý nemal. Keď už sme pritom, odkiaľ ste vzali istotu, že to bol ten istý list, čo vám spadol na kabát?“

Leonard zmeravel a len stroho odvrkol: „List? Odkiaľ viete o liste?“

„Na tom nezáleží,“ odpovedal muž s už doslova otravným pokojom. „Podstatné je teraz to, čo omieľam od začiatku: prečo veciam prisudzujete význam ešte skôr, ako ich spoznáte?“ Trochu ešte pofajčil, podumal a potom cigaretu zahasil o kovovú nohu lavičky. Ohorený zvyšok si vložil do vrečka. „Nechajte im trochu voľnosti,“ poučal, „oni sa nakoniec ukážu v pravom svetle.“

„V pravom svetle?“ vyprskol Leonard. „Aké už ‚pravé svetlo‘ môže mať pohodený list na zemi?“

Mužovi zažiarili oči, pretože vedel, ako jeho odpoveď Leonarda detinsky rozhnevá. Bol to ale lapaj! „Práve také,“ rozprával prehnane pomalým tempom, „aké má ten rozvalený psík pred nami.“

„Vy halucinujete.“ poznamenal Leonard a k výpovedi dodal opäť spresňujúci argument: „Hovoríme tu o dvoch rôznych veciach: o existujúcom liste a o neexistujúcom psovi.“

„Halucinujem? No dobre, ak chcete.“ Nasledovala dlhá pauza, ktorú si každý z prítomných vyložil po svojom – podľa Leonarda v nej muž „trávil“ onen nesporný argument a premýšľal, čo má ďalej povedať, no pre muža znamenala skôr len ono prázdne ticho, ktoré týmto situáciám pridáva na dramatickosti. „To či niečo existuje tu,“ tým istým prstom, ktorým predtým ukazoval na vlčiaka ukázal teraz na svoju hlavu prikrytú šedým baretom, „alebo tam,“ ukázal znova na trávnik v diaľke, ktorý teraz vnímal už viac metaforicky než vecne, „je vždy len otázka vôle. Problém nastane až vtedy, keď to nie je ani tam, ani tam.“

„Človek verí iba v to, čo vidí,“ dodal Leonard úzkostlivo.

„No práve!“ zvolal muž nadšene. „Ako potom môžeme rozlíšiť halucináciu od predstavivosti? Predstavivosť od spomienky? Všetko je to výplod alebo len akýsi zmätok mysle – niečo, čo v skutočnosti neexistuje, no pre samotného tvorca myšlienky je absolútnou pravdou, premennou, z ktorej sa stáva konkrétny výsledok.“ Zastavil sa, skontroloval či mu Leonard rozumie, no bez ohľadu na to pokračoval ďalej. „Ludia nenávidia premenné a vidia v nich hneď to, čo im prvé príde na um. Vidia list na strome... alebo na chodníku,“ pritom sa uštipačne pozrel na Leonarda, „a spoja si ho hneď s niektorým z minulosti, vďaka čomu si ho zaľúbia alebo ho znenávidia. Uvidia cintorín a povedia si: iba ďalší cintorín s mŕtvymi...“ vtedy sa sám umlčal akoby tú vetu nechcel

dopovedať, hoci išlo iba o jediné podstatné meno. „Vidia ten list, vidia cintorín, no nepozrú sa na ne zblížša. Stratia sa im pred zrakmi tak, ako sa stratil pred vami ten úbohý psík. A vtedy je už jedno, či ‚existuje‘ alebo ‚neexistuje‘. Ostatne, nie je lepšie vidieť, myslím tým skutočne vidieť, neexistujúce, ako prehliadať to, čo človeku leží pod nosom? Spomienky, sny, predstavy – to všetko by malo prísť až potom. Po tom, keď človek vidí. Po tom, čo objaví to ticho vedúce k dialógu s vonkajším svetom.“

Napísanie diela podporil z verejných zdrojov formou štipendia Fond na podporu umenia. Rukopis tohto diela vznikol s finančnou podporou Literárneho fondu.